

ДЕРМАНСЬКИЙ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ ОСЕРЕДОК

Значний культурно-освітній осередок сформувався в кінці XVI – на початку XVII століття в Дерманському Свято-Троїцькому монастирі, який тоді вважався одним із найбагатших монастирів Волині. Так, до нього належали села Дермань, Кунин, Коршів, Глинськ (пізніше це село було замінене на половину містечка Мізоч), Білашів. Промовистий уже той факт, що в 1575 році князь В.-К. Острозький призначив справцею саме цього монастиря друкаря Івана Федорова, де той міг вести підготовку до видання Острозької «Біблії» (монастир уже на той час мав досить значну бібліотеку та добре налагоджені зв'язки зі Сходом).

У 1602 році князь В.-К. Острозький з благословення Патріарха Александрійського Мелетія Пігаса реформував Дерманський монастир: велів збирати до нього лише освічених ченців, завів тут кіновію (спільне мешкання), заснував школу та друкарню при ній, подарував монастиреві нові маєтки. Про все це читаємо у передмові до першої книжки з Дерманської друкарні, в «Октоїху» 1604 року: «Монастир свій, називаємий Дермань, зо всіми достатками, отлучил, на кіновію его уфундувал, і іноком отдал, на згромажене до него людей богобойних і ченцов святоблिवих в животі і учених, которим і друкарню придал, аби двояко і трояко пожиточними церкві і Вірі святой били, єдини молитвами своїми святими помагаючи, як Солуняне Апостолу Павлу, а другіе животом святоблिवим приклад даючи тим, которіє хочуть спастися, а досконаліше наукою й писмом, а звлашча друкованієм книг світязи всім, подобязчися старим святим іноком, которих праці в писмі і по нинішній день явні, для которих і хвалени суть».

Діяльність Дерманського культурно-освітнього осередку тісно пов'язана з таким же осередком в Острозі, з іменами ігумена монастиря Ісака Борисковича (котрий перед цим багато років перебував при Александрійських патріархах Мелетії Пігасі та Кирилові Лукарісі), Іова Княгиницького (перекладача і редактора текстів «Октоїха», надрукованого в Дермані в 1604 році), ієромонаха Кипріяна (перекладача збірника афоризмів «Пчела», «Синтагматікона митрополита філадельфійського Гавриїла», «Бесід Іоана Золотоустого та Євангелія від Іоана» та «Бесід Іоана Золотоустого на чотирнадцять послань Апостола Павла»).

До діяльності Дерманського осередку мали причетність чернець місцевого монастиря Антоній Грекович (прийняв постриг у 1591 році), ігумен Дубенського монастиря, відомий письменник, знавець латинської та грецької мов Віталій, а також відомі письменники-полемісти

Село Дермань

Василь Суразький, Іов Борецький, Клірик Острозький. Очоловав друкарню в Дермані Дем'ян Наливайко – брат керівника селянсько-козацького повстання 1594-1596 рр. Северина Наливайка. До речі, Д. Наливайко не тільки готував твори до друку, а й писав передмови та післямови до них, у тому числі й віршовані.

Для діячів Дерманського культурно-освітнього осередку, при якому вчилися не тільки церковні, а й світські особи, характерна належність до консервативного, аскетичного, церковнослов'янського – стосовно богослужбних книг – напрямку.

Дерманськими друкарями вважаються Іван і Федір, імена яких згадуються в акті поділу Острога 1603 року, та І. Тростянецький із придерманського села Тростянець.

Із 1605 року діяльність Дерманського культурно-освітнього осередку занепадає. Друкарня повертається до Острога, а переважна кількість діячів роз'їжджається по Україні, продовжуючи свою просвітницьку працю. Дерманський монастир поступово втрачає значення провідного релігійного та культурно-освітнього центру. Із 1627 року він переходить під контроль уніатів (це пов'язане з ігуменством Мелетія Смотрицького).

У тридцятих роках XVII століття дерманським старостою джерела називають Богдана Братковського, предка одного з видатних діячів

української історії, відомого поета Данила Братковського.

*Подано за матеріалами Я. Ісаєвича,
В. Атаманенко та митрополита Іларіона.*

ПОСЛАЖІ

ДАМІАН НАЛИВАЙКО

Відомий український письменник, перекладач, церковний і культурний діяч. Даміан (світське ім'я – Дем'ян) Наливайко народився в другій половині XVI століття в містечку Гусятині на Тернопільщині. Походив з родини ремісника. Закінчив Острозьку академію. Був священиком Онуфріївської, Богоявленської та Миколаївської церков в Острозі. Брав активну участь у повстанні під проводом свого брата Северина Наливайка (1594 – 1596 рр.).

У 90-х роках XVI ст. входив до Острозького літературно-наукового гуртка, а в 1602-1605 роках керував друкарнею в Дермані. Даміан